

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Metodický pokyn k exkurzím do Technických subjektů KA_3

Registrační číslo projektu	CZ.1.07/1.1.14/02.0029
Název projektu	Zkvalitnění výuky přírodovědných předmětů s důrazem na terénní výuku
Název příjemce podpory	Základní škola Velešín
Pořadové číslo Monitorovací zprávy	3
Jméno tvůrce metodického pokynu	Mgr. Jana Štěpánková
Název pozice	1.1.1.3.3 Metodik exkurzí do technických subjektů

Metodika exkurzí do technických subjektů

Úvod

Tato metodika vznikla v rámci projektu *Zkvalitnění výuky přírodovědných předmětů s důrazem na terénní výuku*. Hlavním cílem tohoto projektu je zvýšení motivace žáků k učení v přírodovědně zaměřených oborech, podpoření technického myšlení žáků směřující k tvůrčí činnosti a ke zvýšení zájmu žáků o přírodu a životní prostředí. Získání či prohloubení základních principů ochrany přírody.

Metodika slouží k jednotnému vedení pedagogů exkurzí a tvůrců pracovních listů, aby byla zajištěna úspěšná realizace projektu. Exkurze budou zaměřeny na výuku v terénu v technických oblastech základního vzdělávání a témata výuky v daných subjektech jsou v souladu se školním vzdělávacím programem.

Pedagogové exkurzí a tvůrci pracovních listů najdou v této metodice charakteristiku jednotlivých subjektů, upozornění na průběh exkurze, zajištěné programy pro jednotlivé ročníky, apod. Pedagogové exkurze zde najdou též návštěvní řady subjektů a plánky subjektů (pokud je daný subjekt poskytuje ke stažení na svých webových stránkách), aby byla zajištěna bezpečnost žáků a bezproblémový průběh exkurze. Dále zde pedagogové exkurzí najdou odkazy na webové stránky daných technických subjektů, aby získali před vlastní realizací co nejvíce informací o daném subjektu a mohli žáky co nejlépe připravit na realizaci. Tím bude zajištěno maximální využití času při výuce v daném subjektu.

Součástí této metodiky je také **Metodický pokyn o odborných exkurzích**, ve kterém pedagogové exkurze najdou podrobné pokyny k přípravě, organizaci, průběhu a realizaci exkurze. Tento **Metodický pokyn o odborných exkurzích** je platný pro všechny exkurze.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výstupem budou pracovní listy, se kterými budou žáci pracovat před exkurzí, v průběhu exkurze a po exkurzi.

Pracovní listy

Výstupem exkurzí budou pracovní listy. Součástí této metodiky je **Metodický pokyn k tvorbě pracovních listů a práci s nimi**, ve kterém pedagogové exkurze a tvůrci pracovních listů najdou obecné pokyny platné pro tvorbu všech pracovních listů a pro práci s nimi.

Žáci se před exkurzí seznámí ve třídách teoreticky zejména prostřednictvím pracovních listů s daným subjektem. S tímto pracovním listem pak budou pracovat v průběhu exkurze přímo v daném subjektu, kdy jim budou sloužit i pro lepší orientaci při samotné realizaci exkurze a následně po návratu ve vyučovacích hodinách ve třídě jako zpětná vazba, zopakování a utvrzení učiva. Formy práce budou individuální, skupinové i frontální.

Pracovní listy si budou zakládat a tvořit portfolia, ke kterým se budou v průběhu základního vzdělávání vracet.

Úkoly před exkurzí

Před praktickou výukou v terénu se žáci teoreticky seznámí s daným subjektem, s cílem exkurze, náplní exkurze, úkoly v daném subjektu. Budou též poučeni o návštěvním řádu daného subjektu s ohledem na jejich bezpečnost. Prostudují si pracovní list, budou upozorněni, co v kterém subjektu bude klíčové učivo vzhledem k věku žáků a co ještě mohou v daném subjektu najít, jakou informaci se mohou dozvědět. Pedagog exkurze bude také postupovat dle **Metodického pokynu o odborných exkurzích**.

V rámci mezipředmětových vztahů by měla být žákům připomenuta i zeměpisná lokalita daného subjektu. Případně průběh cesty.

V rámci exkurzí budou dle možností využity i přednášky odborných pracovníků v daných subjektech, aby žákům odborně objasnili danou problematiku a tím prohloubili jejich znalosti v technických oborech a i tím byl zvýšen zájem žáků o technické obory.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Přehled technických subjektů

Klíčová aktivita realizace exkurzí do technických subjektů obsahuje realizaci odborných exkurzí do následujících technických subjektů:

- 1) Planetárium České Budějovice
- 2) Techmania Plzeň
- 3) Technické muzeum Praha
- 4) Jaderná elektrárna Dukovany a přečerpávací vodní nádrž Dalešice
- 5) Grafitový důl Český Krumlov

Žáci se seznámí v praxi s moderními technickými zařízeními, s technickými vynálezy, s těžbou a zpracováním nerostných surovin, budou sledovat vývoj a technický pokrok, porovnávat historii a současnost, poznají i historii těchto subjektů.

1. Planetárium České Budějovice

Planetárium je sál, ve kterém je nad hlavami návštěvníků promítán umělý obraz noční oblohy pomocí zvláštního projektoru. Je možno pozorovat zdánlivé otáčení oblohy, oblohu v různých ročních obdobích i na různých částech Země.

Každý ročník bude mít vlastní program odpovídající znalostem a možnostem žáků dle jejich věku a bude navazovat a prohlubovat učivo jednotlivých učebních předmětů daného ročníku (prvouky, přírodovědy, přírodopisu, fyziky, zeměpisu atd.). Výuka bude probíhat pod vedením lektora z daného subjektu.

Na základě nabízených aktivit na webu planetária (1) (1) se výuka bude skládat pro žáky 1. – 6. ročníku ze dvou částí a pro žáky 9. ročníku ze tří částí.

- 1) Žáci každého ročníku absolvují výuku v planetáriu, kde se seznámí s objekty, které je možno vidět na denní i noční obloze – Slunce, Měsíc, planety, hvězdy, souhvězdí. Žáci se budou učit orientovat na noční obloze, která odpovídá skutečné obloze v den návštěvy planetária.

Lektor z daného subjektu je seznámí s pojmem planetárium, a celou výuku povede formou interaktivních otázek.

Tím si žáci své znalosti z výuky ve třídě nejen prohloubí, ale i upevní. Tato výuka bude vždy odpovídat věku žáků.

- 2) Žáci každého ročníku absolvují pořad v kinosále opět živě komentovaný lektorem:

- 1. a 2. ročník - Rok v přírodě,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- 3. ročník – Jak to dělají kosmonauti,
  - 4. ročník - Virtuální telurium,
  - 5. ročník – Náš vesmírný domov,
  - 6. ročník – Naše sluneční soustava,
  - 9. ročník – O sluneční soustavě, Kam sahá gravitační pole Slunce.
- 3) Žáci 9. ročníku navíc navštíví kopuli hvězdárny, kde si prohlédnou vybavení kopule hvězdárny, seznámí se s dalekohledy, budou mít možnost, pokud bude jasné počasí, pozorovat Slunce.

Před exkurzí se pedagogové exkurze seznámí s tímto subjektem prostřednictvím jeho webových stránek.¹

Na exkurze, které jsou určeny žákům 1. - 6. ročníků a 9. ročníku bude vypracováno 6 druhů pracovních listů.

2. Technické muzeum Praha

Výuka každého ročníku při návštěvě tohoto rozsáhlého subjektu bude vedena tak, aby odpovídala znalostem a možnostem žáků dle jejich věku. Dle tohoto kritéria žáci navštíví i jednotlivé expozice a výstavní sály.

V muzeu je od roku 2013 po rekonstrukci, která začala roku 2003, otevřeno 12 stálých expozic: Architektura, stavitelství a design, Astronomie, Doprava, Fotografický ateliér, Hornictví, Hutnictví, Chemie kolem nás, Interkamera, Měření času, Tiskařství, Technika v domácnosti, Technika hrou s výstavou Top Secret.

Před exkurzí budou žáci seznámeni s pojmem Technické muzeum, historií tohoto objektu. Pedagog exkurze vybere předem expozice a promyslí, v kterých bude vzhledem k věku žáků hlavní výuka a kde bude výuka spíše informativní. Pedagog exkurze se seznámí s **Návštěvním řádem, který je v podobě piktogramů** a následně jej před exkurzí vysvětlí žákům. Také si prostuduje **Mapa expozic v hlavní budově Národního technického muzea**. Obojí najde na webových stránkách Národního technického muzea.² a v příloze 1 a 2 tohoto dokumentu.

Pedagog exkurze bude mít s sebou jmenný seznam žáků opatřený razítkem školy. Tento seznam předloží na pokladně Národního technického muzea. Školní skupiny mají u

¹ Web Hvězdárny a planetária České Budějovice – <http://www.hvezdarnacb.cz/>

² Web Národního technického muzea – <http://www.ntm.cz>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

pokladen přednost a nepotřebují rezervaci. U pokladny je nutné také uhradit 100,- Kč - poplatek za fotografování.

Na exkurze, které jsou určeny žákům 1. - 9. ročníků, bude vypracováno 5 druhů pracovních listů.

3. Jaderná elektrárna Dukovany a přečerpávací vodní nádrž Dalešice

Před exkurzí budou žáci seznámeni s cílem exkurze.

Jaderná elektrárna Dukovany: Žáci se seznámí s historií elektrárny a současností, principem fungování, jejím provozem a jejími technickými parametry. Seznámí se s pojmy jaderný reaktor, jaderné palivo a jaderný odpad. Také se seznámí s problematikou bezpečnosti jaderné energetiky a jejím vlivem na životní prostředí a perspektivností do budoucna.

Jak uvádí web Skupiny ČEZ (2) (2), je Jaderná elektrárna Dukovany naší první jadernou elektrárnou. Byla uvedena do provozu v roce 1985 a je jedním z nejvýznamnějších zdrojů elektrické energie v České republice, pokrývajícím až 20% roční spotřeby elektrické energie.

Podrobnosti pro pedagogy exkurze viz. stránka *Jaderná energetika* na webu Skupiny ČEZ (3) (3).

Přečerpávací vodní nádrž Dalešice: Žáci se seznámí s historií tohoto díla, se zajištěním technologické vody pro Jadernou elektrárnu Dukovany, principem fungování vodních a přečerpávacích elektráren, jejich úlohou při regulaci výkonu celostátního energetického systému, rekreačním využitím nádrže, chov ryb, tlumení povodní a ochranou životního prostředí.

Podrobnosti pro pedagogy exkurze viz. stránka *Přečerpávací vodní elektrárna Dalešice* na webu Skupiny ČEZ (4) (4).

Před výjezdem se pedagog exkurze seznámí s bezpečnostními pokyny, které byly zaslány na školu z informačního centra Jaderné elektrárny Dukovany (viz. příloha 3), následně pak seznámí s těmito pokyny žáky.

Na exkurze, které jsou určeny žákům 8. a 9. ročníků, bude vypracován 1 druh pracovních listů.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4. Grafitový důl Český Krumlov

Při návštěvě grafitového dolu se žáci seznámí s historií hornictví Českokrumlovsko, s prací horníků v dolech, s těžkými podmínkami jejich práce v podzemí.

Jak uvádí web grafitového dolu (5) (5), žákům bude před prohlídkou zapůjčeno speciální oblečení a důlní lampy. Do podzemí pojedou důlním vlakem, kde se pak projdou v důlní šachtě. Během výuky poznají nástroje a stroje, způsob těžby a zpracování grafitu. Délka trasy je 2 km, z toho jízda vláčkem je dlouhá 1 200 m a pěší procházka 800 m. Celá prohlídka s výukou v podzemí trvá 70 minut. Celá exkurze bude vedena odborným průvodcem.

Nutno žáky poučit o bezpečném chování. Doporučit teplé oblečení, protože v dole je teplota pouze 10°C.

Další informace najde pedagog exkurze na webových stránkách grafitového dolu (5) (5).

Na exkurze, které jsou určeny žákům 8. a 9. ročníků, bude vypracován 1 druh pracovních listů.

5. Techmania Plzeň

Techmania byla od září 2013 uzavřena a nově rekonstruována. Od 29. 3. 2014 je nově otevřená. Oproti původní verzi je 3 krát větší.

Web Techmanie (6) (6) (6) uvádí:

„Plzeňské science center Techmania je v České republice ojedinělým projektem, experimentální stanicí pro zvědavé, která představuje ideální syntézu mezi platformou neformálního vzdělávání a populární turistickou destinací. Cílem Techmanie je napomáhat veřejnosti, zejména žákům, studentům a rodinám s dětmi nacházet a rozvíjet osobní vztah k vědě a technice a v obecné rovině objevovat možnosti lidského poznání.

Techmania Science Center vytváří ucelený městský areál věnovaný popularizaci vědeckých a technických témat. Nachází na téměř 30 000 m² a jeho součástí je kromě prvního 3D Planetária v ČR také hlavní expoziční hala, která bude po rekonstrukci znovu otevřena v jarních měsících roku 2014, parkovací dům a další objekty.“

Přehled expozic, které je možné navštívit ve science centru:

- Člověk a zvíře,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Edutorium,
- Entropa,
- Obnovitelné zdroje energie,
- Přijď na to!,
- Trendy v moderní dopravě,
- 150 let průmyslu v Plzeňském kraji,
- Vodní svět (od dubna 2014),
- MáToHáček (od července 2014),
- Malá věda (od července 2014),
- Edutorium II (od září),
- Matematika (od září 2014),
- Filmohraní (od září 2014).

Kromě expozic najdou žáci v tomto subjektu také Odborné laboratoře: Biologickou laboratoř, Fyzikální laboratoř a Chemickou laboratoř.

Součástí Techmanie je také 3D Planetárium.

Žáci budou v tomto subjektu interaktivně a současně zábavnou formou zkoumat, ověřovat, poznávat, samostatně řešit mnoho různých úkolů z oblasti vědy a techniky. Budou aktivně objevovat přírodní zákony. Budou mít k dispozici hlavolamy a různé vědecké hračky, prostřednictvím nichž si budou trénovat paměť, postřeh, vyzkouší a procvičí si kombinační schopnosti. Seznámí se s historií i budoucností dopravy. V 3D planetáriu shlédnou trojrozměrné projekce na kulovou plochu.

V příloze 4 je uveden návštěvní řád centra.

Na exkurze, které jsou určeny žákům 4. - 7. ročníků, budou vypracovány 2 druhy pracovních listů.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Citované zdroje

1. **Hvězdárna a planetárium České Budějovice.** Pořady pro základní školy. *Hvězdárna a planetárium České Budějovice s pobočkou na Kleti*. [Online] 2014. [Citace: 23. dubna 2014.] http://www.hvezdarnacb.cz/3/154/porady_skoly2a.
2. **ČEZ, a. s.** Jaderná energetika v ČR. *Výroba elektřiny / Skupina ČEZ*. [Online] 2014. [Citace: 3. dubna 2014.] <http://www.cez.cz/cs/vyroba-elektriny/jaderna-energetika/je-v-cr.html>.
3. —. Jaderná energetika. *Výroba elektřiny / Skupina ČEZ*. [Online] 2014. [Citace: 3. dubna 2014.] <http://www.cez.cz/cs/vyroba-elektriny/jaderna-energetika.html>.
4. —. Přecherčpávací vodní elektrárna Dalešice. *Skupina ČEZ / Výroba elektřiny*. [Online] 2014. [Citace: 3. dubna 2014.] <http://www.cez.cz/cs/vyroba-elektriny/obnovitelne-zdroje/voda/dalesice.html>.
5. **Grafitový důl Český Krumlov spol. s r.o.** *Grafitový důl Český Krumlov*. [Online] 2008. [Citace: 13. dubna 2014.] <http://www.grafitovydul.cz/index.php?page=home>.
6. **Techmania Science Center o. p. s.** O Techmanii. *Techmania*. [Online] 2014. [Citace: 13. dubna 2014.] <http://www.techmania.cz/info.php?mn1=27&inf=oprojektu>.

Seznam příloh

Příloha 1 – Návštěvní řád Technického muzea Praha

Příloha 2 – Mapa expozic Technického muzea Praha

Příloha 3 – Bezpečnostní pokyny k exkurzi v Jaderné elektrárně Dukovany

Příloha 4 – Návštěvní řád Techmania Science Center

Příloha 1 - Návštěvní řád Národního technického muzea

Zákaz vstupu psů a zvířat
Banning dogs and animals

Zákaz kouření
No smoking

Prosíme, zavazadla a deštníky
odkládejte v šatně
Please, leave your luggage and
umbrella in the cloakroom

Zákaz jízdy na kolečkových bruslích
No roller-skates

Zákaz vstupu s jízdními koly
No bicycles

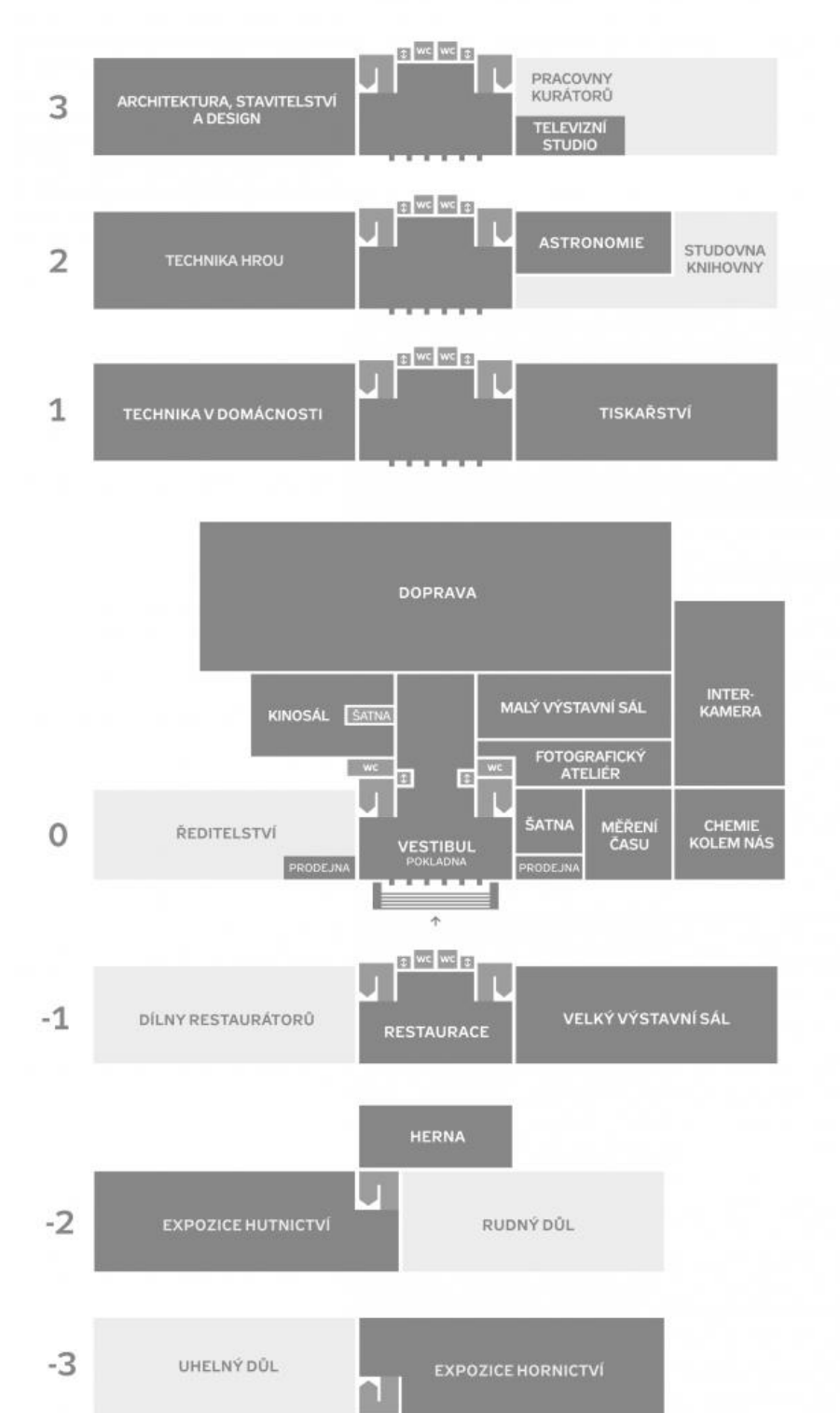
Nedotýkejte se vystavených exponátů
Please do not touch exhibits

Převzato z:

Národní technické muzeum. Návštěvní řád. *Národní technické muzeum.* [Online] 2014.
[Citace: 11. duben 2014.] <http://www.ntm.cz/muzeum/navstivte-nas/navstevni-rad>.

Příloha 2 – Národní technické muzeum – Mapa expozic

PLÁN EXPOZIC V HLAVNÍ BUDOVĚ NÁRODNÍHO TECHNICKÉHO MUZEA

Převzato z:

Národní technické muzeum. Mapa expozic. *Národní technické muzeum*. [Online] 2014. [Citace: 17. dubna 2014.] <http://www.ntm.cz/muzeum/mapa-expozic>.

Příloha 3 – Bezpečnostní pokyny k exkurzi v Jaderné elektrárně Dukovany

Příloha 4 – Návštěvní řád Techmania Science Center

- V prostorách expozic je zakázáno používat otevřený oheň, jíst a pít.
- S žádostmi o pomoc, připomínkami nebo náměty se prosím obračejte na náš personál v expozici nebo na recepci.
- S exponáty Techmanie je nutné zacházet dle popisků a rad personálu.
- Je přísně zakázáno záměrně ničit vybavení science centra.
- V expozici nejezděte, raději chod'te. Kola zaparkujte do stojanů před vchodem, zavazadla, svršky a brusle si prosím odložte v šatně.
- Fotografování v expozici je u nás doporučeno.
- Osoby mladší patnácti let mohou expozici navštívit pouze v doprovodu dospělé osoby.
- Pro zvířata platí do science centra zákaz vstupu. Vítání jsou pouze asistenční psi.
- Důrazně doporučujeme reflektovat rady personálu science centra.
- Osobám pod vlivem omamných látek, případně ozbrojeným, bude odmítnut vstup.
- Maminka a vedoucí směny mají u nás vždy pravdu. Pokud se neshodne Vaše maminka a náš vedoucí směny, má pravdu maminka vedoucího směny.
- Zakoupením vstupenky a vstupem do prostor Techmania science centra se zavazujete dodržovat tento návštěvní řád.

V případě, že by nebyla tato pravidla dodržena, pracovníci Techmania Science Center mají právo učinit nezbytné kroky vedoucí k zajištění bezpečnosti, plynulosti provozu a ochrany majetku uvnitř science centra a na jeho okolním pozemku.

Převzato z:

Techmania Science Center o. p. s. Návštěvní řád. *Techmania*. [Online] 2014. [Citace: 12. dubna 2014.] <http://www.techmania.cz/info.php?mn1=35&mn2=384&inf=vjti>.